

EVROPSKÝ PARLAMENT

2009 - 2014

Dokument ze zasedání

A7-0065/2011

18. 3. 2011

ZPRÁVA

o prioritách a základních rysech nového rámce politiky EU pro boj proti násilí páchanému na ženách
(2010/2209(INI))

Výbor pro práva žen a rovnost pohlaví

Zpravodajka: Eva-Britt Svensson

OBSAH

	Strana
NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU	3
VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....	11
VÝSLEDEK ZÁVĚREČNÉHO HLASOVÁNÍ VE VÝBORU	20

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o prioritách a základních rysech nového rámce politiky EU pro boj proti násilí páchanému na ženách (2010/2209(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na ustanovení právních nástrojů Organizace spojených národů v oblasti lidských práv, zejména těch, které se týkají práv žen, jako je např. Charta OSN, Všeobecná deklarace lidských práv, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluva o potlačování obchodu s lidmi a využívání prostitutek druhých osob, Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen a její opční protokol a Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, a na úmluvu z roku 1951 týkající se postavení uprchlíků a zásady jejich navrácení,
- s ohledem na další nástroje OSN týkající se násilí na ženách, jako je např. Vídeňská deklarace a akční plán ze dne 25. června 1993 přijaté na Světové konferenci o lidských právech (A/CONF. 157/23) a deklarace o odstranění násilí páchaného na ženách ze dne 20. prosince 1993 (A/RES/48/104),
- s ohledem na rezoluci Valného shromáždění OSN ze dne 12. prosince 1997 nazvanou „Prevence zločinů a opatření trestního práva k odstranění násilí páchaného na ženách“ (A/RES/52/86), ze dne 18. prosince 2002 nazvanou „Odstranění zločinů páchaných na ženách ve jménu cti“ (A/RES/57/179) a ze dne 22. prosince 2003 nazvanou „Odstranění domácího násilí na ženách“ (A/RES/58/147),
- s ohledem na zprávy zvláštních zpravodajů Vysokého komisaře OSN pro lidská práva o násilí páchaném na ženách a všeobecné doporučení č. 19 přijaté Výborem pro odstranění diskriminace žen (11. zasedání, 1992),
- s ohledem na Pekingskou deklaraci a akční platformu, které byly přijaty na Čtvrté světové konferenci o ženách dne 15. září 1995, a na usnesení Parlamentu ze dne 18. května 2000 o opatřeních navazujících na Pekingskou akční platformu a na usnesení ze dne 10. března 2005 o plnění akční platformy přijaté na čtvrté světové konferenci o ženách (Peking +10)¹ a na usnesení ze dne 25. února 2010 o plnění Pekingské akční platformy (Peking +15),
- s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie,
- s ohledem na rezoluci Valného shromáždění OSN ze dne 19. prosince 2006 nazvanou „Zesílení úsilí k odstranění veškerých forem násilí na ženách“ (A/RES/61/143) a rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti,
- s ohledem na práci výboru *ad hoc* Rady Evropy pro předcházení a potírání násilí na ženách a domácího násilí (CAHVIO), který byl vytvořen v prosinci 2008 za účelem

---

¹ Úř. věst. C 320 E, 15.12.2005, s. 247.

přípravy budoucí úmluvy Rady Evropy o tomto tématu,

- s ohledem na závěry zasedání Rady ve složení pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele ze dne 8. března 2010 o násilí,
  - s ohledem na své legislativní usnesení ze dne 14. prosince 2010 o návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o evropském ochranném příkazu¹,
  - s ohledem na své usnesení ze dne 26. listopadu 2009 o odstranění násilí páchaného na ženách²,
  - s ohledem na své písemné prohlášení ze dne 21. dubna 2009 o kampani „Řekni NE násilí na ženách“,
  - s ohledem na usnesení ze dne 24. března 2009 o boji proti mrzačení ženských pohlavních orgánů, které se provádí v EU³,
  - s ohledem na strategii Komise pro rovnost mezi ženami a muži na léta 2010–2015, která byla předložena dne 21. září 2010,
  - s ohledem na článek 48 jednacího řádu,
  - s ohledem na zprávu Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví (A7-0065/2011),
- A. vzhledem k tomu, že násilí na základě pohlaví nelze odstranit jediným zásahem, lze jej však významně omezit a zmírnit jeho důsledky kombinací různých činností v oblasti infrastruktury, právní úpravy, soudnictví, represivních složek, vzdělávání, zdravotnictví nebo jiných speciálních služeb,
- B. vzhledem k tomu, že i když neexistuje žádná mezinárodně uznávaná definice „násilí na ženách“, OSN je definuje jako jakýkoli násilný čin motivovaný rozdíly pohlaví, jehož výsledkem je nebo může být fyzická, sexuální nebo psychologická újma či utrpení žen, včetně vyhrožování takovými činy, nátlaku nebo svévolného omezování svobody, ať už ve veřejném nebo soukromém životě⁴,
- C. vzhledem k tomu, že násilí je traumatickým zážitkem pro každého muže, ženu či dítě, avšak násilí na základě pohlaví páchají v převážné míře muži na ženách a dívkách a toto násilí nejenže odráží, ale i posiluje nerovnosti mezi muži a ženami a ohrožuje zdraví, důstojnost, bezpečnost a samostatnost obětí,
- D. vzhledem k tomu, že studie o násilí na základě pohlaví odhadují že jedna pětina až jedna čtvrtina žen v Evropě zažila v dospělosti nejméně jednou fyzické násilí a více než jedna desetina zažila sexuální násilí za použití síly; vzhledem k tomu, že výzkum ukazuje rovněž, že 26 % dětí a mládeže uvádí, že byly v dětství obětmi fyzického násilí,

---

¹ Přijaté texty, P7_TA(2010)0470.

² Úř. věst. C 233E, 21.10.2010, s. 53

³ Úř. věst. C 157E, 6.5.2010, s. 52.

⁴ Článek 1 deklaráce OSN o odstranění násilí páchaného na ženách ze dne 20. prosince 1993 (A/RES/48/104); bod 113 Pekingské akční platformy OSN z roku 1995.

- E. vzhledem k tomu, že reklamy a pornografie často zobrazují různé typy násilí na základě pohlaví, a tak banalizují násilí páchané na ženách a brzdí strategie rovnosti pohlaví,
- F. vzhledem k tomu, že násilí na ženách, jehož se dopouštějí muži, utváří postavení žen ve společnosti: zdraví, přístup ke vzdělání a zaměstnání, zapojení do společenských a kulturních činností, ekonomickou nezávislost, účast na veřejném a politickém životě a na rozhodování a vztahy s muži,
- G. vzhledem k tomu, že v mnoha případech ženy nedokáží vznášet stížnosti proti aktům násilí na základě pohlaví, jehož jsou oběťmi, a to z důvodů, jež jsou složité a rozmanité a zahrnují psychologické, hospodářské, sociální a kulturní faktory, přičemž jim může rovněž chybět důvěra v policii, právní systém a sociální a zdravotní služby,
- H. vzhledem k tomu, že násilí páchané převážně muži na ženách představuje v celé Evropě a ve světě zásadní a široce rozšířený problém, přičemž je jevem, který má dopad na oběti a pachatele bez ohledu na věk a vzdělání, příjmy nebo společenské postavení a který souvisí s nerovnoměrným rozdělením moci mezi muži a ženami v naší společnosti,
- I. vzhledem k tomu, že ekonomický tlak nezřídka vede k častějšímu, agresivnějšímu a nebezpečnějšímu týrání; vzhledem k tomu, že z výzkumů vyplývá, že muži, kteří v důsledku hospodářské krize přijdou o zaměstnání a majetek, častěji páchají násilí na ženách;
- J. vzhledem k tomu, násilí páchané na ženách zahrnuje širokou škálu porušování lidských práv; včetně: sexuálního zneužívání, znásilnění, domácího násilí, sexuálního napadení a obtěžování, prostituce, obchodu se ženami a dívkami, porušování sexuálních a reprodukčních práv žen, násilí páchaného na ženách na pracovišti, násilí na ženách v konfliktech, násilí na ženách ve vězení nebo ústavech péče, a několika škodlivých tradičních praktik. vzhledem k tomu, že každé z těchto zneužití může zanechat hluboké psychické jizvy, poškození zdraví žen a dívek obecně, včetně jejich reprodukčního a sexuálního zdraví, a v některých případech může mít za následek smrt,
- K. vzhledem k tomu, že v některých členských státech není násilí páchané muži na ženách v podobě znásilnění považováno trestný čin stíhaný *ex officio* ¹,
- L. vzhledem k tomu, že v Evropské unii nejsou pravidelně shromažďovány vzájemně srovnatelné údaje o různých typech násilí páchaného na ženách, a proto je obtížné určit skutečný rozsah tohoto jevu a nalézt vhodná řešení; vzhledem k tomu, že je velice obtížné shromáždit spolehlivé údaje, protože ženy a muži ze strachu či studu neradi sdělují své zkušenosti příslušným zúčastněným stranám,
- M. vzhledem k tomu, že podle stávajících studií týkajících se členských států Rady Evropy se roční náklady na násilí na ženách odhadují na přibližně 33 miliard EUR²
- N. vzhledem k tomu, že ženy v Evropské unii nejsou, v důsledku různých politik a právních předpisů platných v různých členských státech, stejně chráněny proti násilí ze strany

¹ Studie Komise z roku 2010 s názvem: „Studie proveditelnosti pro zhodnocení možností a potřeb standardizace vnitrostátních právních předpisů o násilí na ženách, násilí na dětech a sexuálně orientovaného násilí“, s. 53.

² Boj s násilím na ženách. Výzkumná studie o opatřeních a krocích přijímaných členskými státy Rady Evropy, 2006.

mužů,

- O. vzhledem k tomu, že Evropská unie má nyní po přijetí Lisabonské smlouvy širší pravomoci v oblasti soudní spolupráce v trestních věcech, včetně trestního práva procesního a trestního práva hmotného, a rovněž v oblasti policejní spolupráce,
- P. s ohledem na alarmující počet žen, které jsou obětmi násilí na základě pohlaví,
- Q. vzhledem k tomu, že obtěžování matek a těhotných žen je jinou formou násilí nebo zneužívání, které postihuje ženy, k čemuž dochází zejména v rodině nebo v partnerském vztahu a v sociální nebo pracovní oblasti, a vede to k tomu, že tyto ženy přicházejí o své zaměstnání buď propuštěním, nebo dobrovolně, a k situacím diskriminace a deprese,
- R. vzhledem k tomu, že Komise ve své strategii pro rovnost pohlaví na léta 2010–2015 zdůraznila, že násilí založené na pohlaví je jedním z klíčových problémů, které je třeba řešit s cílem dosáhnout skutečné rovnosti pohlaví,
- S. vzhledem k tomu, že Komise oznámila, že v roce 2011 předloží návrh strategie pro boj s násilím na ženách, ale v pracovním programu Komise na rok 2011 nebyl učiněn na tuto strategii žádný výslovný odkaz,
1. vítá závazek Komise vyjádřený v jejím akčním plánu na provedení Stockholmského programu předložit v letech 2011–2012 sdělení i strategii boje proti násilí na ženách, domácímu násilí a mrzačení ženských pohlavních orgánů, na něž by měl navazovat akční plán Unie¹;
  2. navrhuje, aby se boj proti násilí na základě pohlaví zakládal na novém komplexním politickém přístupu, jehož součástí bude:
    - trestněprávní nástroj v podobě směrnice proti násilí na základě pohlaví,
    - opatření zabývající se šestí rámcovými tématy v oblasti násilí na ženách (politika, prevence, ochrana, stíhání, poskytování a partnerství),
    - žádosti členským státům, aby zajistily potrestání pachatelů s souladu se závažností trestného činu,
    - pokyn členským státům, aby zajistily odbornou přípravu úředníků, kteří pravděpodobně přijdou do kontaktu s případy násilí na ženách, včetně pracovníků vymáhání práva, sociální, dětské a zdravotní péče a nouzových středisek, s cílem odhalit, stanovit a řádně řešit takové případy, přičemž je třeba věnovat zvláštní pozornost potřebám a právům obětí;
    - požadavek, aby členské státy projevovaly náležitou péči a zachycovaly a vyšetřovaly všechny formy trestných činů násilí na základě pohlaví, aby bylo možné zahájit trestní stíhání,

---

¹ „Poskytování prostoru svobody, bezpečnosti a práva evropským občanům – akční plán provádění Stockholmského programu“, s. 13.

- plány na vytvoření zvláštních vyšetřovacích postupů pro policii a odborný zdravotnický personál k dokazování násilí na základě pohlaví,
- vytvoření partnerství s institucemi vyššího vzdělávání s cílem poskytovat školení o násilí založeném na pohlaví profesionálům v příslušných oblastech, zejména soudcům, příslušníkům kriminální policie, zdravotním profesionálům a pracovníkům vzdělávacího sektoru a pracovníkům pomáhajících obětem,
- politické návrhy, jak pomáhat obětem, aby začaly nový život, zaměřené na specifické potřeby různých skupin obětí, jako jsou ženy z řad minorit, kromě toho, že je nutné zajistit jejich bezpečnost a obnovit jejich fyzické a psychické zdraví, a opatření na podporu výměny informací a osvědčených postupů o přístupu k osobám, které násilný čin spáchaný na ženě či ženách přežily,
- zařazení konkrétních identifikačních a diagnostických mechanismů do nemocničních služeb první pomoci a sítě základní péče s cílem upevnit účinnější přístup a monitorovací systém pro dotčené oběti,
- žádosti členským státům, aby poskytly ochranu obětem násilí založeného na pohlaví ve spolupráci s příslušnými nevládními organizacemi,
- pokud jde o oběti násilí na základě pohlaví, stanovení minimálního počtu struktur pomáhajících obětem v přepočtu na 10 000 obyvatel, a to v podobě odborně specializovaných středisek pomoci obětem,
- zřízení Evropské listiny stanovící minimální úroveň asistenčních služeb, jež mají být poskytnuty obětem násilí na ženách včetně: práva na právní pomoc, vytvoření azylových domů odpovídajících potřebám obětí na ochranu a dočasné ubytování, psychologické služby první pomoci, jež by bezplatně poskytovali odborníci na decentralizovaném a dostupném základě; ustanovení o finanční pomoci zaměřená na podporu nezávislosti obětí a na usnadnění jejich návratu do normálního a pracovního života,
- minimální standardy, aby bylo zajištěno, že se obětem dostane odborné péče ve formě profesionálního právního poradenství bez ohledu na jejich postavení v trestním řízení,
- mechanismy na usnadnění přístupu k bezplatné právní pomoci umožňující obětem domoci se v Unii svých práv,
- plány na vytvoření metodických pokynů a další shromažďování údajů, neboť je třeba dále získávat srovnatelné statistické údaje o násilí na základě pohlaví, včetně mrzačení ženských pohlavních orgánů, s cílem zjistit rozsah tohoto problému a vytvořit základ pro změnu v činnostech zaměřených na řešení tohoto problému;
- zavedení, v příštích pěti letech, Evropského roku boje proti násilí na ženách s cílem zvýšit povědomí evropských občanů o tomto problému;
- žádosti Komisi a členským státům, aby přijaly vhodná preventivní opatření, včetně kampaní na zvyšování povědomí, v případě potřeby ve spolupráci s nevládními organizacemi;

- provádění opatření v dohodách o mzdě a větší koordinaci mezi zaměstnavateli, odbory a podniky i mezi jejich příslušnými řídicími orgány, s cílem poskytnout obětem odpovídající informace o jejich zaměstnaneckých právech;
  - větší počet soudů zabývajících se specificky násilím na základě pohlaví; více prostředků a výukových materiálů o násilí na základě pohlaví pro soudce, veřejné žalobce a právníky; zlepšení specializovaných oddělení v orgánech vymáhání práva zvýšením počtu jejich pracovníků a zlepšením jejich odborné přípravy a vybavení;
3. důrazně vyzývá členské státy, aby uznaly znásilnění žen a sexuální násilí na ženách, včetně případů páchaných v manželském svazku a neformálních intimních svazcích nebo mužskými příbuznými, za trestné činy, došlo-li k nim proti vůli oběti, a tento typ činů automaticky trestně stíhaly a aby odkazy na kulturní, tradiční či náboženské praktiky odmítly považovat za polehčující okolnost při odpovědnosti pachatele v případech násilí na ženách, což platí i pro tzv. „zločiny ze cti“ a mrzačení ženských pohlavních orgánů;
  4. uznává, že násilí na ženách je jednou z nezávažnějších forem porušování lidských práv na základě pohlaví a že domácí násilí – proti ostatním obětem, jako jsou děti, muži a staří lidé – je rovněž skrytým jevem, který postihuje příliš mnoho rodin, než abychom jej mohli ignorovat;
  5. zdůrazňuje, že vystavení fyzickému, sexuálnímu a psychickému násilí a zneužívání mezi rodiči nebo dalšími rodinnými příslušníky, má vážné dopady na děti;
  6. vyzývá členské státy, jichž se týká situace, kdy děti podávají svědectví o různých formách násilí, aby vyvinuly psychosociální poradenství přiměřené věku dítěte a speciálně přizpůsobené jeho potřebám, které by pomohlo dětem vyrovnat se s traumatickými zážitky a bralo řádný ohled na jejich nejvlastnější zájmy;
  7. zdůrazňuje, že migrující ženy včetně nezdokumentovaných případů a ženy hledající azyl představují dvě podkategorie žen, jež jsou zvláště citlivé k násilí založenému na pohlaví;
  8. zdůrazňuje, že je důležité, aby všichni, kdo pracují s ženami, jež se staly oběťmi násilí na základě pohlaví, obdrželi vhodnou odbornou přípravu, což platí zejména pro osoby zastupující právní systém a vymáhání práva, s konkrétním odkazem na policii, soudy, sociální a zdravotní pracovníky;
  9. vyzývá Evropskou komisi, aby z údajů, které poskytnou členské státy, a s využitím všech dostupných odborných znalostí vytvářela a dávala k dispozici každoroční statistiky o násilí na základě pohlaví, v nichž mimo jiné uvede, kolik žen je každý rok zavražděno svým současným nebo bývalým partnerem;
  10. zdůrazňuje, že výzkum v oblasti násilí na dětech, mládeži a ženách a na obecnější rovině genderově motivovaného a sexuálního násilí, by měl být zařazen jako multidisciplinární výzkumná oblast do budoucího osmého rámcového programu pro výzkum a technický rozvoj;
  11. vyzývá Komisi, aby zvážila vytvoření pozorovacího střediska pro násilí na ženách založeného na podávání zpráv o soudních případech týkajících se násilí na ženách;

12. vyzývá Komisi, aby pokračovala ve svém úsilí v boji proti násilí na základě pohlaví prostřednictvím programů Společenství, zejména programu Daphne, který již úspěšně přispěl k boji proti násilí na ženách;
13. konstatuje, že Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA) uskuteční průzkum reprezentativního vzorku žen ve všech členských státech o jejich zkušenosti s násilím, a žádá, aby se průzkum zaměřil na zkoumání reakcí různých orgánů a podpůrných služeb, s nimiž se ženy setkaly, když podaly oznámení;
14. naléhavě žádá členské státy, aby v rámci svých vnitrostátních statistik upozornily na rozsah problému násilí na základě pohlaví a aby zajistily, že budou shromažďovány údaje o násilí na základě pohlaví, mimo jiné o pohlaví obětí, pohlaví pachatelů, jejich vztahu, věku, místa činu a způsobeného zranění;
15. vyzývá Komisi, aby předložila studii o finančních dopadech násilí na ženách založenou na výzkumných metodikách umožňujících finanční vyčíslení dopadů těchto forem násilí na zdravotní služby, sociální systémy a trh práce;
16. vyzývá Agenturu EU pro základní práva a Institut pro rovnost mužů a žen, aby prováděly výzkum zaměřený na rozšíření násilí ve vztazích dospívajících a jeho dopadu na jejich dobré životní podmínky;
17. upozorňuje na to, že stalking, jehož 87 % obětí jsou ženy, způsobuje psychické trauma a silný emoční stres a že by proto měl být stalking považován za formu násilí na ženách a mělo by se k němu přistupovat prostřednictvím právního rámce ve všech členských státech;
18. konstatuje, že tradiční škodlivé praktiky, jako je mrzačení ženských pohlavních orgánů (FGM) a tak zvaná „zabití ze cti“ jsou silně kontextuálními formami násilí na ženách, a proto naléhavě žádá Komisi, aby věnovala zvláštní pozornost tradičním škodlivým praktikám ve své strategii pro boj s násilím na ženách;
19. uznává závažný problém prostituce v Evropské unii, včetně dětské prostituce, a požaduje, aby byly provedeny další studie na zkoumání vazby mezi právním řádem daného členského státu a formou a rozsahem prostituce, která se zde vyskytuje; upozorňuje na znepokojivý nárůst obchodování s lidmi do a v rámci EU jakožto obchodu, který se zejména týká žen a dětí, a naléhavě žádá členské státy, aby podnikly rozhodné kroky v boji s těmito nezákonnými praktikami;
20. žádá, aby členské státy uznaly závažnost problému náhradního těhotenství, které představuje využívání ženského těla a jejích reprodukčních orgánů;
21. zdůrazňuje, že žena i dítě jsou vystaveny stejným podobám vykořisťování a na oba lze nahlížet jako na zboží na mezinárodním reprodukčním trhu, a že tato nová reprodukční opatření, jako je náhradní těhotenství, zvyšují obchodování se ženami a dětmi a nelegální přeshraniční adopce;
22. poznamenává, že bylo zjištěno, že domácí násilí je hlavní příčinou samovolného potratu nebo porodu mrtvého dítěte a úmrtí matky při porodu, a žádá Komisi, aby se více

soustředila na násilí na těhotných ženách, protože to znamená, že pachatel při něm poškozuje více než jednu osobu;

23. poukazuje na to, že občanská společnost, zejména nevládní organizace, sdružení žen a další veřejné i soukromé dobrovolnické organizace mají pro poskytování pomoci určené obětem násilí značnou hodnotu, zejména tím, že pomáhají ženským obětem, které chtějí prolomit mlčení, jež spáchané násilí zahaluje, a členské státy by je měly podporovat;
24. znovu opakuje, že je třeba pracovat zároveň s oběťmi i s agresory, s cílem zvýšit i povědomí agresorů a přispět ke změně stereotypů a sociálně podmíněných přesvědčení, která podporují podmínky pro tento typ násilí a jeho akceptování;
25. vyzývá členské státy, aby zřizovaly ochranná zařízení pro ženy s cílem pomoci ženám a dětem, aby mohly svobodně rozhodovat o svém životě bez násilí a chudoby, přičemž tato zařízení by měla nabízet specializované služby, lékařskou péči, právní pomoc, psychologické a terapeutické poradenství, právní podporu během soudního řízení, podporu dětem postiženým násilím atd.;
26. zdůrazňuje, že členské státy by měly věnovat odpovídající prostředky na předcházení násilí páchanému na ženách a boj proti němu, a to i s využitím strukturálních fondů;
27. zdůrazňuje význam členských států a regionálních a místních orgánů podnikajících kroky na usnadnění návratu žen, které se staly oběťmi násilí na základě pohlaví, na trh práce prostřednictvím nástrojů jako je ESF nebo program Progress;
28. žádá EU a její členské státy, aby vytvořily právní rámec, který poskytne migrujícím ženám právo mít vlastní cestovní pas a povolení k pobytu a který umožní pohlížet na osobu, která tyto dokumenty odebere, jako na trestně odpovědnou;
29. znovu opakuje své stanovisko, že Evropská unie by se na základě nového právního rámce, který byl stanoven Lisabonskou smlouvou, měla stát smluvní stranou Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW) a jejího opčního protokolu¹;
30. vyzývá Komisi a členské státy, aby se v mezinárodním měřítku zabývaly násilím na ženách a porušováním lidských práv v souvislosti s postavením žen, zejména v kontextu platných bilaterálních dohod o přidružení a dohod o mezinárodním obchodu a těch, o nichž se momentálně jedná;
31. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě a Komisi.

---

¹ P6_TA(2010)0037, bod 12.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

1. Souvislosti

Násilí páchané na ženách je problémem na mezinárodní i evropské úrovni¹. Navzdory tomu, že se na násilí páchané na ženách upozorňuje již několik desetiletí, světovému společenství se tuto velmi destruktivní formu trestné činnosti stále nepodařilo zastavit. Je bolestivé sledovat, jak se nám stále nedaří ochránit ženy před násilím. Tato problematika se týká ochrany soukromí jednotlivých obětí zločinu, ale i ochrany důležitých společných zájmů celé společnosti, jako je svoboda a demokracie. Evropská unie proto musí přijmout svou odpovědnost a zavést právní předpisy, které jsou pro zastavení násilí nezbytné.

V této strategické zprávě jsem shrnula několik opatření, která jsou zcela nezbytná k tomu, abychom evropským ženám dokázali zaručit důstojný život.

Evropský parlament již dříve předložil iniciativu zaměřenou na usnesení týkající se násilí páchaného na ženách². Evropský parlament v této souvislosti poukázal na potřebu komplexního právního aktu pro potlačení všech forem násilí páchaného na ženách. Zároveň zdůraznil, že násilí na základě pohlaví lze odstranit, vyžaduje to však dlouhodobou činnost v různých oblastech. Musíme požadovat řadu různých druhů politických, sociálních a právních opatření.

Komise v tomto směru přijala důležité zásadní rozhodnutí, zejména v souvislosti s vypracováním nového akčního plánu pro rovnost žen a mužů (2010–2015), v němž zdůraznila, že násilí na základě pohlaví je jedním z ústředních problémů, které je nutné vyřešit, aby bylo možné dosáhnout skutečné rovnoprávnosti pohlaví³. Komise dále naznačila, že v roce 2011 předloží návrh strategického plánu proti násilí na základě pohlaví.

Tato zpráva je zprávou Evropského parlamentu z vlastního podnětu.

1.1 Mezinárodní právní základ

Násilí na základě pohlaví je porušením základních svobod a práv, ale i práva na bezpečnost a lidskou důstojnost. Proto se na tento problém upozorňuje na mezinárodní úrovni. V souvislosti se čtvrtou konferencí OSN o ženách, která se konala v roce 1995 v Pekingu, byla přijata akční platforma, v níž se upozorňuje na násilí páchané na ženách⁴. V tomto dokumentu se konstatuje, že důležitým strategickým cílem světového společenství je předcházet násilí páchanému na ženách a odstranit je. V dokumentu se stanoví jasné požadavky pro vlády jednotlivých států, aby zavedly a uplatňovaly právní předpisy, které jsou nezbytné k potírání násilí. Tuto akční platformu OSN podepsaly všechny členské státy Evropské unie. Akční platformu vytvořenou v Pekingu později potvrdilo Valné shromáždění prostřednictvím několika navazujících opatření⁵. Ekonomická a sociální rada OSN, ECOSOC,

¹ Nejméně 20 % evropských žen zažilo domácí násilí, které je jednou z nejběžnějších příčin úmrtí žen.

² P7_TA (2009) 0098 Odstranění násilí páchaného na ženách.

³ KOM(2010) Strategie pro rovnost žen a mužů 2010–2015, bod 4.

⁴ Čtvrtá konference OSN o ženách, Peking 1995.

⁵ Přezkum provádění Pekingské deklarace a akční platformy po pěti letech, 2000. Přezkum po deseti letech 2005, přezkum po patnácti letech 2010, rezoluce OSN 63/155 o zesílení úsilí k odstranění veškerých forem násilí na

na svém zasedání v roce 2013¹ zvláště vyzdvihne prioritu odstranění násilí páchaného na ženách a dívkách.

Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW) představuje jeden z nejvýznamnějších dokumentů OSN o právech žen. Tato úmluva členskými státy ukládá, aby vytvořily záruky pro svobody a práva žen v různých oblastech. Některé z těchto oblastí jsou důležité i z hlediska problému násilí páchaného na ženách, například právo na vlastní volbu životního partnera². Důležitým požadavkem je, aby úmluvu CEDAW podepsala i Evropská unie.

V případě, že jednotlivci zneužívají jiné osoby, je v současnosti povinností státu zasáhnout v souladu se zásadou „povinnosti náležité péče“. Tato povinnost se vztahuje na zabránění zločinu, ale i na zásah v případě spáchání takového zneužívání. Tuto zásadu potvrdil Evropský soudní dvůr ve věci Opuz proti Turecku, kde Soudní dvůr v odůvodnění konstatuje, že násilí páchané na ženách považuje za formu diskriminace v rozporu s Evropskou úmluvou o lidských právech³. V úvahu přicházejí i další mezinárodní právní nástroje⁴.

Evropský soudní dvůr v posledních letech jasně zdůraznil, že lze klást požadavek, aby právní předpisy jednotlivých zemí skutečně chránily právo lidí na samostatné rozhodování v sexuální oblasti. Soudní dvůr zdůraznil, že veškeré sexuální skutky spáchané na jednotlivci proti jeho souhlasu musí být předmětem právních předpisů⁵.

I Rada Evropy zahájila řadu důležitých iniciativ v rámci ochrany žen před násilím. V současnosti probíhají práce na nové úmluvě o předcházení a potírání násilí na ženách a domácího násilí⁶.

1.2 Právní základ

Rovnost pohlaví je základní zásadou EU. Dodržování lidských práv je ústřední hodnotou Smlouvy o Evropské unii a v Listině základních práv se uvádí, že v Evropském společenství musí být rovnost mezi ženami a muži zajištěna⁷.

Lisabonskou smlouvou se zavedly možnosti EU zavádět společná ustanovení v oblasti trestního práva. Od tohoto okamžiku má Evropská unie pravomoc sbližovat trestněprávní předpisy členských států v oblasti, která se týká stanovení cílů harmonizace⁸. Evropská unie má kromě toho právo zavést minimální pravidla, jako je vymezení znaků skutkových podstat

---

ženách, zpráva generálního tajemníka.

¹ Rezoluce OSN ECOSOC 2009/15.

² Úmluva CEDAW, článek 16.

³ Věc Opuz/Turecko (2009).

⁴ Úmluva OSN proti mučení, odstavec 1 a tzv. Úmluva OSN o obětech trestných činů, viz především příloha s. 1, v níž se definuje pojem „oběť“.

⁵ M.C./Bulharsko (č. 39272/98).

⁶ Rada Evropy, dokument 12013 (2009); CAHVIO (2010) 17, Třetí návrh Úmluvy o předcházení a potírání násilí na ženách a domácího násilí.

⁷ Smlouva o EU, článek 2; Listina základních práv Evropské unie, článek 23 o rovnosti žen a mužů.

⁸ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 83 odst. 2; Evropský soudní dvůr (2005) věc C-176/03, Komise/Rada, Sb. rozh. I – 7879.

trestných činů a použitelných sankcí, v případě závažného trestného činu, který je svou povahou nebo účinky přeshraniční. Tato pravomoc platí i v případech, kdy existuje silná potřeba boje proti zločinu na společných základech¹. V textu návrhu se uvádí konkrétně obchodování s lidmi a sexuální zneužívání žen a dětí.

V rámci policejní spolupráce a jiné soudní spolupráce v trestněprávních otázkách, které mají přeshraniční rozměr, mají Evropský parlament a Rada možnosti stanovit minimální společné standardy. Takováto společná pravidla se mohou týkat i práv obětí trestných činů².

Rada Evropské unie přijala tzv. Stockholmský program v oblasti politiky svobody, bezpečnosti a práva³. Stockholmský program proto obsahuje požadavek, aby členské státy a Komise zavedly trestněprávní předpisy a nebo jiná podpůrná opatření nezbytná k ochraně obětí trestných činů⁴.

V uplynulém roce byl předložen návrh směrnice o evropském ochranném příkazu⁵. Tento návrh je zaměřen na ochranu jednotlivých osob, kterým hrozí vážné porušení jejich integrity konkrétní osobou, i když se v rámci Evropy přestěhují. Bude to významný dokument v rámci ochrany žen, které jsou na útěku před násilím a pronásledováním.

2. Násilí na základě pohlaví

2.1 Co je násilí na základě pohlaví?

Násilí na ženách je historicky a strukturálně podmíněné a ohrožuje ženy individuálně i kolektivně⁶. OSN definuje násilí na základě pohlaví jako „jakýkoli násilný čin motivovaný rozdíly pohlaví, jehož výsledkem je nebo může být fyzická, sexuální nebo psychologická újma či utrpení žen, včetně vyhrožování takovými činy, nátlaku nebo svévolného omezování svobody, bez ohledu na to, či se tak stane ve veřejném nebo soukromém životě“⁷.

Problematika, kterou představuje násilí na základě pohlaví, se netýká jen násilí v trestněprávním významu. Jde spíše o množství různých druhů trestných činů namířených proti ženám jen proto, že jsou ženy⁸. Jde o určitý druh zneužívání, které přispívá k potlačování žen jako jednotlivců i jako skupiny. Násilí, které ohrožuje ženy, se vyznačuje tím, že je obvykle i sexuálně podmíněné.

Násilí na základě pohlaví se týká porušování práv ve formě domácího násilí, sexuálního zneužívání, obchodování s lidmi, nucených sňatků a mrzačení ženských pohlavních orgánů, ale i dalších forem porušování integrity, které ohrožují zejména ženy a mladé dívky. Mimořádné následky pro tělesné a duševní zdraví jednotlivých žen může mít i jiné porušení

---

¹ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 83 odst. 1.

² Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 82 odst. 2 písm. c).

³ Stockholmský program 17024/09, přijatý Radou Evropské unie na zasedání 10. a 11. prosince 2009.

⁴ Stockholmský program 17024/09, přijatý Radou Evropské unie na zasedání 10. a 11. prosince 2009, bod 2.3, zejména podbod 2.3.4.

⁵ Evropský ochranný příkaz, 2010/C69/02.

⁶ OSN, Peking (1995) Akční platforma, bod 118: „násilí páchané na ženách je projevem historicky nerovných vztahů mezi muži a ženami, které vedly k dominanci mužů nad ženami a k diskriminaci žen ze strany mužů a znemožnily ženám jejich plný rozvoj.“

⁷ OSN, Peking (1995) Akční platforma, bod 113.

⁸ Obecné doporučení výboru CEDAW, č. 19.

práv a svobod žen. Konkrétně se to týká porušení práva na reprodukci¹. Klíčový význam má předpoklad, aby se každé opatření v této oblasti realizovalo v kontextu celkového porozumění.

2.2 Násilí na základě pohlaví jako společenský problém

Násilí na základě pohlaví vede k vážným újmám na tělesném a duševním zdraví člověka. Pro společnost z toho vyplývají vysoké náklady v podobě sociálních problémů a náklady na soudnictví a zdravotní péči. Podle výpočtů lze náklady společnosti způsobené násilím na základě pohlaví v podobě výdajů na zdravotní péči, soudnictví a sociální služby ve všech členských státech EU odhadnout celkem na 2 miliony EUR za hodinu². Násilí na základě pohlaví kromě toho představuje vážný problém demokracie. Už jen tím, že jsou ženy vystaveny násilí, se omezuje jejich možnost podílet se na životě společnosti a na pracovním životě. Páchání násilí ubližuje jednotlivým ženám, ale násilí ubližuje i jejich rodinám. Rodinný život ztrácí svoji funkci poskytovat lidem pocit bezpečí. Děti, které doma zažívají násilí, se stávají nepřímými oběťmi násilí. Podle zprávy Eurobarometru 344 se až 87 % respondentů vyjádřilo, že Evropská unie by se měla angažovat v boji proti domácímu násilí.

3. Potřeba právní ochrany

3.1 Domácí násilí

Zásadní význam má předpoklad, aby se integritě žen věnovala komplexní a následná právní ochrana. Násilí, k němuž dochází v domácnostech, není soukromou záležitostí a nelze je vnímat jako něco, co si partneři mohou vyřešit mezi sebou. Stíhání domácího násilí by se mělo stát prioritou orgánů činných v trestním řízení.

Nejdůležitější je, aby se v rámci právních předpisů na úrovni EU věnovala zvláštní pozornost vystavení žen a dětí domácímu násilí. Opakované vyhrožování a pronásledování ničí jejich sebedůvěru a nakonec si mohou o sobě myslet, že jejich život nemá cenu. Pro ženy vystavené domácímu násilí je těžké, aby samy nahlásily tento trestný čin příslušným orgánům. Mohou mít problém už i s tím, aby se někomu svěřily, že potřebují pomoc. Často jsou vystaveny silnému tlaku pachatele, příbuzných i jiných lidí, aby udání stáhly. Mohou mít silné citové vazby na osobu, která je vystavuje násilí, a proto se stávají velmi zranitelnými a lehko podléhají destruktivní manipulaci. Není neobvyklé, že se ženy vystavené domácímu násilí dostávají do ekonomických nesnází, ztrácejí právo vychovávat vlastní děti, nebo se z nich stávají bezdomovkyně.

3.2 Obzvláště zranitelné skupiny

Vystavení domácímu násilí je ještě složitější v případě určitých obzvláště zranitelných skupin. Může jít o ženy jiného etnického původu, nebo ženy, které nemají ani doklady. V případě starších lidí a skupin tělesně nebo duševně postižených je problém sebeobrany a ochrany vlastních zájmů velmi složitý. Obtíže spojené s vymaněním se z destruktivních životních situací jsou pro tyto skupiny ještě reálnější. Jde o osoby se zvláštními potřebami, které žijí v ústavech.

---

¹ P7_TA-PROV(2010)0037 Peking +15 – Akční platforma OSN pro rovnost pohlaví, s. 9–10.

² Psytel (2006), projekt Daphne, O nákladech spojených s domácím násilím v Evropě.

Lidé, kteří mají homosexuální, bisexuální nebo transsexuální orientaci, mohou bojovat s jinými formami sociální stigmatizace, které je mohou přinutit, aby násilí nenahlásili příslušným orgánům.

Další skupiny, které mohou mít vážné problémy s ochranou vlastní integrity, jsou ženy, které se zneužíváním žijí, a ženy, které žijí na ulici.

3.3 Sexuální zneužívání

V evropské právní tradici vládne základní zásada, že všichni lidé mají právo uplatňovat svoji svobodu konání. Proto je racionálním požadavkem, aby při každé formě sexuálního aktu existoval souhlas zúčastněných. Tento důležitý právní princip musí platit bez ohledu na to, v jakém vztahu se sexuální partneři nacházejí. Manželství ani jiné podobné rodinné vztahy nesmí představovat volnou oblast, v níž jsou těla žen a dětí sexuálně volně k dispozici. Stejně tak i pracoviště musí být prostředím, v němž se ženy mohou cítit bezpečně před tím, že by byly vystaveny porušení své integrity a nepřijatelnému tlaku.

Sexuálně motivované násilí ubližuje jednotlivým ženám velmi destruktivním způsobem. Sexuální násilí lze chápat jako součást mocenské struktury, v níž se ženám odírá právo na sexuální integritu a osobní svobodu rozhodování. Zkušenosti jednotlivých žen s porušováním těchto práv jsou ovlivněny skutečností, že k takovýmto skutkům dochází ve společnosti, v níž má příslušnost k určitému pohlaví velký význam. Sexuální obtěžování má proto pro poškozeného zcela zvláštní význam.¹ Jde o násilí, které je pro poškozeného ponižující.

Komise navrhla směrnici týkající se sexuálního zneužívání dětí založenou na nových ustanoveních Lisabonské smlouvy².

3.4 Mrzačení ženských pohlavních orgánů a nucené sňatky

Ženy jsou zneužívány na základě pohlaví vystaveny i v podobě porušení osobních svobod. Významná oblast, v níž si tělesná a duševní integrita žen žádá silnou právní ochranu, se týká mrzačení ženských pohlavních orgánů. Činy, které vedou k vážné újmě na zdraví žen, nelze obhajovat na základě kultury. Kriminalizace mrzačení ženských pohlavních orgánů představuje důležité opatření v rámci ochrany mladých lidí³. Mrzačení ženských pohlavních orgánů představuje formu velmi vážného násilí páchaného na těle, na niž výslovně upozornil Evropský parlament⁴. Tyto zásahy jsou takové povahy, která se vymyká právu na sebeurčení jednotlivců na základě souhlasu. V případě ženy, která žije v sociálním prostředí, v němž je na ni vyvíjen silný kulturní tlak, ani neexistuje reálná možnost vyjádřit svůj souhlas nebo nesouhlas. Proto je nesmírně důležité chránit všechny ženy před mrzačením pohlavních orgánů.

Další formou násilí na základě pohlaví, která představuje vážné porušení práva jednotlivce na

¹ K. Berglund „Gender and harm“, Scandinavian Studies in Law, s. 12–27.

² KOM(2010)0094 Návrh směrnice o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se zrušuje rámcové rozhodnutí 2004/68/SVV.

³ Úmluva OSN o právech dítěte, čl. 24 odst. 3.

⁴ P6_TA (2009) 0161, o boji proti mrzačení ženských pohlavních orgánů, které se provádí v Evropské unii; „Harmful traditional practices“, brožurky v rámci projektu Daphne, 2008.

svobodu a sebeurčení, je nucený sňatek. Je důležité, aby byly mladé ženy před takovými nucenými vztahy chráněny¹. V této souvislosti se často hovoří o takzvaném násilí ve jménu cti.

3.5 Obchodování s lidmi a prostituce

Obchodování s lidmi, zejména pro sexuální účely, je v Evropě velkým problémem. Obchodování s lidmi je násilná a ponižující činnost, při níž jsou nemilosrdně využíváni lidé donucení k prostituci. Často jsou ohroženi velmi mladí lidé, kteří mají v důsledku toho zničený celý život. Tato činnost zneužívá propastí v Evropě vyplývajících z ekonomických rozdílů a sociálních problémů. Obchodování s lidmi je formou přeshraniční trestné činnosti, kterou EU již označila za prioritní oblast. Návrh směrnice, který předložila Komise, je v současnosti projednáván v Evropském parlamentu a Radě².

4. Trestněprávní předpisy a další opatření

4.1 Trestní stíhání

Požadavek, aby všechny formy násilí na základě pohlaví byly předmětem trestního stíhání, má vážné důvody. Je zapotřebí chránit oběti trestného činu tak, že orgány činné v trestním řízení, ať už je to policie nebo státní zástupce, přijmou konečné rozhodnutí, zda podezření z trestného činu povede k trestnímu stíhání. Stejně jako v případě domácího násilí je i v tomto případě na jednotlivé ženy vyvíjen obrovský tlak, aby trestní oznámení stáhly. Tato porušení práv jsou však takové povahy, že existuje zájem celé společnosti na tom, aby pachatelé byli trestně stíháni.

4.2 Právní zástupce

Při soudním projednávání zastupuje prokurátor zájmy žalobce. Oběti trestného činu však často potřebují i vlastního právního zástupce³. I když je obětí trestných činů poskytnut přístup k právnímu zástupci, jejich zájmy lze prosazovat i účinnějším způsobem⁴. Oběti trestných činů by měly dostat právní pomoc v podobě osobního právního zástupce, a to i v případě, že jsou pouhými svědky. Soudní proces probíhá snáze, pokud je jednotlivým ženám vytvořeno bezpečnější postavení v souvislosti s projednáváním a podobně. Je to zároveň velmi účinný způsob, jímž lze zajistit, že obětem nebudou kladeny žádné nepřístojné otázky a že jejich výpověď o tom, co zažily, bude v rámci soudního projednávání dostatečně objasněna. Stejně, jako má obžalovaný přístup k obhájci, i oběti trestných činů potřebují někoho, kdo je bude zastupovat⁵. Toto zastupování může jednoduše zahrnovat pomoc s odpověďmi na relevantní otázky a informace o průběhu soudního procesu.

---

¹ Úmluva CEDAW, čl. 17 bod 2.

² KOM(2010)95 Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV.

³ Podle rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV mají členské státy povinnost poskytnout obětem trestných činů poradenství, článek 6 a čl. 4 písm. f), podbod iii). Podle zprávy Komise, SEK(2009)476, je poskytování tohoto poradenství členskými státy nedostatečné.

⁴ Podle rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV musí mít oběti trestných činů nárok na právního zástupce, jsou-li účastníkem trestního řízení, článek 6 a čl. 4 písm. f), podbod ii); podle zprávy Komise, SEK(2009)476, v současnosti už většina členských států splnila toto ustanovení.

⁵ Usnesení Evropské rady 2009/C, 295/01, opatření C.

4.3 Lepší informovanost orgánů

Nestačí jen zavést nebo zlepšit trestněprávní předpisy na ochranu žen, ale je zapotřebí zabezpečit rovněž větší účinnost stíhání¹. Společnost musí tento druh násilí odhalovat včas tak, že sociální úřady a další podobné instituce budou pracovat aktivně a preventivně. Mnoho nahlášených trestných činů spáchaných na ženách vyšetřující orgány odloží již v raném stadiu. Musí se zlepšit znalosti o mechanismech násilí na základě pohlaví, a to v oblasti soudnictví, zdravotnictví, policie i sociálních služeb.

I soudy musí informovat o tom, co znamená sexuální trestný čin pro jednotlivé ženy a jakým způsobem je možné zabránit vzniku další újmy oběti v souvislosti se soudním procesem. Pokud oběti trestných činů obdrží pomoc, kterou v době procesu potřebují, usnadní se tím i práce soudů.

4.4 Účinné vyšetřování trestných činů

Ústřední oblastí snahy v rámci Stockholmského programu je další vzdělávání policejních orgánů v Evropě. Policie je první orgán činný v trestním řízení, s nímž přichází ženy, které se stali oběťmi násilí, do styku. Lze vypracovat příručku, podle níž mohou policejní orgány vést vyšetřování a která bude obsahovat otázky relevantní pro vyšetření problému opakovaného násilí. Při podezření na domácí násilí je nutné vyšetřit i to, zda ke zneužívání nedošlo již dříve.

Při podezření na zneužívání je důležité, aby oběť trestného činu vyšetřil zdravotnický personál, který dokáže zajistit stopy a důkazy, které mohou být vyžadovány v soudním řízení. Zkušenosti s vypracováním a používáním různých příruček pro zajišťování stop jsou dobré². Pomocí samostatných pokynů se může zajištění stop provést následně. Tak může policejní vyšetřování i soudní proces představovat větší právní jistotu pro pachatele i pro oběť trestného činu³. Díky dobře vypracovanému formuláři postupu vyšetřování a výslechu oběti je možné oběti trestných činů ochránit před zbytečnou zátěží.

4.5 Azylové domy pro oběti trestných činů

Práce ideálních azylových domů pro týrané ženy na pomoc ženám vystaveným násilí se ukázala být velmi účinná, co se týče podpory pro ženy vystavené násilí, tato činnost však není dostatečná a odpovědnost nelze přenést výhradně na dobrovolníky. Členské státy musí převzít iniciativu v souvislosti s výstavbou azylových domů na takové úrovni, aby byly splněny nejzákladnější potřeby. Směrodatným údajem může být zřízení nejméně jednoho azylového domu pro oběti trestných činů na 10 000 obyvatel. Pokud jde o zřizování takových azylových domů pro oběti trestných činů, nejdůležitější je, aby v nich pracovali zaměstnanci se znalostmi a zkušenostmi v oblasti násilí páchaného na ženách⁴. Tato forma pomoci zaměřená na oběti trestných činů by mohla dokonce nabízet chráněné bydlení společně s právní

¹ Stockholmský program 17024/09, přijatý Radou Evropské unie na zasedání 10. a 11. prosince 2009; rámcové rozhodnutí Rady o postavení obětí v trestním řízení, 2001/220/SVV, články 6, 8, 10 a 11.

² Příkladem je příručka pro odběr vzorků a zajišťování důkazů při sexuálně motivovaných trestných činech, které vypracovalo Národní středisko pro svobodu žen na Uppsalské univerzitě ve Švédsku.

³ Taktéž opatření na zvýšení právní jistoty podezřelých a obžalovaných se zdůrazňují ve Stockholmském programu, 17024/09, přijatém Radou Evropské unie na zasedání 10. a 11. prosince 2009.

⁴ Rámcové rozhodnutí Rady o postavení obětí v trestním řízení 2001/220/SVV, článek 13.

a psychologickou pomocí. Zaměstnanci azylových domů mohou současně fungovat i jako podpora při policejním výslechu a v soudním řízení¹.

4.6 Linka tísňového volání

Konkrétní opatření, které lze provést, je zřízení linky tísňového volání pro násilí na základě pohlaví v členských státech. Na toto číslo mohou ženy vystavené násilí zavolat a požádat o okamžitou pomoc. Pracovníci tísňové služby musí mít zvláštní průpravu, aby mohli odhalit a podpořit oběti násilí páchaného na ženách. Musí mít jasné pracovní pokyny, z nichž musí vyplývat, jaké otázky je třeba klást v případech podezření na násilí na základě pohlaví. Členské státy by měly zejména na internetu poskytovat snadno dostupné informace o podpoře a pomoci pro ženy vystavené násilí ze strany společnosti, nevládních organizací atd.

4.7 Úsilí zaměřené na mládež

Mladí lidé často žijí společenským životem, v jehož rámci se často pohybují mimo svůj domov, ve větších skupinách a v situacích, v nichž se vyskytuje alkohol. Tento druh faktorů vede k tomu, že mladí lidé páchají násilí a jsou násilí rovněž vystaveni. Týká se to především mladých žen, u nichž může být riziko, že budou vystaveny sexuálnímu násilí, značné. Důležité je vychovávat školní děti a mládež tak, aby pochopily závažnost sexuálního motivovaného násilí. Je důležité, aby se mladí lidé již v raném věku naučili respektovat integritu jednotlivců a aby si všimli destruktivního a ponižujícího chování, zejména toho, které je namířeno vůči mladým dívkám. Cílená činnost zaměřená na mladé dívky proto může zahrnovat nabídku kurzů sebeobrany s cílem vyučovat různé techniky k obraně před násilím. Zároveň však jde o posílení sebedůvěry tím, že mladé dívky získají znalosti a odvalu bránit vlastní integritu.² Je zapotřebí zvláštního informačního úsilí, aby se zabránilo situacím, v nichž se mladí lidé stávají obětmi obchodování s lidmi nebo trestných činů ve jménu cti.

4.8 Pachatelé

Násilí na základě pohlaví je vždy v první řadě otázkou trestněprávní. Proto musí společnost reagovat trestem, který je přiměřený závažnosti trestného činu. V rámci stanovení priorit v souvislosti se zdroji společnosti je důležité mít jasnou perspektivu obětí, protože právě tato skupina v současnosti potřebuje zvláštní ochranné úsilí. Nebrání to však tomu, aby se vyvíjelo i úsilí zaměřené na jednotlivé pachatele, například prostřednictvím terapií pomocí rozhovorů a jiných metod s cílem potírat násilné chování. Takové formy alternativního zacházení s muži, kteří spáchali závažné trestné činy proti ženám, však nikdy nesmí nahradit tresty vyplývající z trestněprávních rozsudků. Terapie pomocí rozhovorů a jiné podobné terapie mohou být jen doplňkem k jiným formám trestu, například vězení.

Násilí je ve velké míře důsledkem nerovnoprávného mocenského vztahu mezi muži a ženami a vyjadřuje vztah nadřazenosti a podřízenosti mezi pachatelem a obětí. Terapii pomocí rozhovorů, již se zúčastňuje oběť i pachatel, je proto v případě takových trestných činů nutno považovat za vyloučenou, protože trestný čin je takové povahy, že tyto aktéry nikdy nelze považovat za rovnocenné a rovnoprávné partnery.

---

¹ Rámcové rozhodnutí Rady o postavení obětí v trestním řízení 2001/220/SVV, čl. 13 odst. 2 písm. c).

² „Achievements Against the Grain: Self-defence training for Women and Girls in Europe“, zpráva v rámci projektu Daphne.

Posouzení rizik zejména v souvislosti s domácím násilím, kdy oběť sama trestný čin neohlásila, by měl provádět policejní orgán, a nikoli sociální úřady. Každé takové posouzení rizik by se mělo zaměřovat na to, do jaké míry je pachatel nebezpečný, a nikoli na to, jak zranitelná je jeho oběť. Rozhodujícím faktorem, který je třeba posoudit, je sklon pachatele ke spáchání trestného činu.

5. Znalosti a informace

5.1 Statistika

Evropský parlament již dříve zdůraznil potřebu registrovat rozsah trestné činnosti, například vražd, které jsou důsledkem domácího násilí. Pomocí systematického sběru údajů bude možné rozhodnout, jaká trestně politická opatření by se měla určit jako prioritní, aby bylo možné předcházet násilí na základě pohlaví a v konečném důsledku je odstranit. Oficiální statistiky, které vypracovaly členské státy, mají nedostatky. V současnosti se vyžaduje, aby se prováděl společný sběr relevantních a srovnatelných údajů z jednotlivých členských států. Velký podíl na této práci má nový Evropský institut pro rovné postavení žen a mužů (EIGE).

Španělsko zavedlo systém sběru informací ze soudnictví v souvislosti se soudními vyšetřováními a soudními procesy¹. Zaznamenávají se relevantní údaje o aktuálních trestných činech a účastnících. Mohou zahrnovat pohlaví účastníků, národnost, místo činu, použití zbraně atd. Relevantní informací může být i skutečnost, že účastníci byli již předtím v kontaktu s úřady.

5.2 Výzkum

Potřebujeme víc poznatků o rozsahu násilí na základě pohlaví v Evropě. Proto je velmi důležité, aby se podpořil výzkum násilí. V této souvislosti je velmi nápomocný zejména tzv. projekt Daphne.

6. Závěr

Domnívám se, že musíme ukončit mlčení o takovém závažném porušování práv. Díky většímu množství poznatků o násilí na základě pohlaví se může zvýšit i informovanost veřejnosti o tomto problému. Členské státy by měly připravit národní akční plány proti násilí na základě pohlaví.

---

¹ www.observatorioviolencia.org

VÝSLEDEK ZÁVĚREČNÉHO HLASOVÁNÍ VE VÝBORU

Datum přijetí	15.3.2011
Výsledek konečného hlasování	+: 27 -: 0 0: 2
Členové přítomní při konečném hlasování	Regina Bastos, Edit Bauer, Andrea Češková, Marije Cornelissen, Silvia Costa, Tadeusz Cymański, Edite Estrela, Ilda Figueiredo, Zita Gurmai, Lívia Járóka, Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Rodi Kratsa-Tsagaropoulou, Constance Le Grip, Astrid Lulling, Barbara Matera, Elisabeth Morin-Chartier, Siiri Oviir, Antonyia Parvanova, Raúl Romeva i Rueda, Nicole Sinclaire, Joanna Katarzyna Skrzydlewska, Eva-Britt Svensson, Britta Thomsen, Marina Yannakoudakis, Anna Záborská
Náhradník(ci) přítomný(i) při konečném hlasování	Vilija Blinkevičiūtė, Jill Evans, Norica Nicolai, Joanna Senyszyn